

İstihbarat Çalışmaları ve Araştırmaları Dergisi

Journal of Intelligence Research and Studies

Ocak 2024, Cilt: 3, Sayı: 1, ss.23-44

January 2024, Volume: 3, Issue: 1, pp.23-44

ISSN 2822-3349 (Basılı/Print)

ISSN 2822-3357 (Çevrimiçi/Online)

Makaleye ait Bilgiler / Article Information

Söyleşi / Interview

Makalenin Başlığı / Article Title

Interview With Peter Gill: Conceptual and Theoretical Work in Intelligence Studies is Very Important

Peter Gill ile Söyleşi: İstihbarat Çalışmalarında Kavramsal ve Teorik Çalışmalar Oldukça Önemlidir

Yazar(lar) / Writer(s)

İÇAD

Atıf Bilgisi / Citation:

İÇAD. (2024). Peter Gill ile Söyleşi: İstihbarat Çalışmalarında Kavramsal ve Teorik Çalışmalar Oldukça Önemlidir. *İstihbarat Çalışmaları ve Araştırmaları Dergisi*, 3(1), ss.23-44, DOI: <http://dx.doi.org/10.29228/icad.23>

İÇAD. (2024). Interview With Peter Gill: Conceptual and Theoretical Work in Intelligence Studies is Very Important. *Journal of Intelligence Research and Studies*, 3(1), ss.23-44, DOI: <http://dx.doi.org/10.29228/icad.23>

Terörizm ve Radikalleşme ile Mücadele Araştırma Merkezi Derneği

Research Center for Defense Against Terrorism and Radicalization Association

Adres/Address: Beytepe Mah. Kanuni Sultan Süleyman Bulvarı 5387. Cadde
No:15A D:58

06800 Çankaya/Ankara

www.icadergisi.com

e-posta/e-mail: editor@icadergisi.com

INTERVIEW WITH PETER GILL: CONCEPTUAL AND THEORETICAL WORK IN INTELLIGENCE STUDIES IS VERY IMPORTANT

ABSTRACT

Journal of Intelligence Research and Studies (İÇAD) is pleased to host an interview¹ with Peter Gill. He has degrees in government and politics from the universities of London and Essex. His main career was in teaching, with an interlude when he acted as a research and information officer for the Merseyside Police Authority (1983-86). He was previously Professor of Politics and Security at Liverpool John Moores University and Research Professor in Intelligence Studies at the University of Salford. He wrote *Policing Politics* (Cass, 1994), *Rounding Up the Usual Suspects* (Ashgate, 2000), and *Intelligence Governance and Democratization: A Comparative Analysis of the Limits of Reform* (Routledge, 2016). He has also co-authored *Intelligence in an Insecure World* (3rd edition, Polity, 2018) and *Democratization of Intelligence* (Routledge, 2015). He has written over 40 articles for academic journals and contributed to workshops and seminars on intelligence and democracy in Argentina, Brazil, and Indonesia, as well as many East and Southeast European countries. His continuing work focuses on the organization, control, and oversight of police and security intelligence agencies. In 2022, the Intelligence Studies Section of the International Studies Association named him their Distinguished Scholar.

Keywords: *Intelligence, Intelligence Cycle, Intelligence Studies, Counter-terrorism Intelligence, Social Media Intelligence.*

İÇAD: First of all, thank you for accepting the interview request from the Journal of Intelligence Research and Studies (İÇAD). As you say in one of your articles, more energy has been devoted to the question of what is "intelligence" than what is "intelligence studies." How do you define intelligence studies? Is intelligence studies a discipline or not? What should be the purpose of intelligence studies in the academic field? Who is intelligence studies for? What issues should intelligence researchers focus on to increase the intelligence capabilities of the states? What are the main gaps in the literature?

Peter Gill: Intelligence Studies (IS) is simply any form of research, analysis or scholarship examining security intelligence. IS covers a broad field which is populated mainly by practitioners (and ex-practitioners), academic

---

¹ This interview was held by e-mail on September 17, 2023, by Erol Başaran BURAL. The interview was translated into Turkish by Serhat ERKMEN and Hatice VAROL DAĞDELEN. The views and opinions expressed in this interview are those of the speaker.

researchers, journalists and civil society activists. There is some degree of crossover between these groups, but their objectives are distinct. The first group are concerned mainly with analysis which, they hope, will lead to an improvement in the effectiveness and efficiency of the intelligence process. The dominant interest in the literature is with foreign intelligence but there are also groups interested in law enforcement, internal security and corporate intelligence sectors. The second group are diverse, coming from many disciplines. Initially most of IS was historical, covering, for example, the histories of intelligence in the twentieth century world wars and, from the 1980s onwards in US and UK, fed by increased release of official records. More recently there has been increasing interest from a range of social scientists especially political science whose focus was on how security intelligence is governed, for example, questions of control and oversight. At the same time much relevant work was being carried out by researchers under the umbrella of surveillance and terrorism studies. Journalists' basic objective is to find stories that their employers want to publish in the pursuit of profit or their broadcasting charter. Intelligence is a very difficult area for journalists, first, because of the difficulty of penetrating official secrecy and, second, because of the real physical dangers faced by journalists in many countries. This is why the quality of journalism on national security issues is often poor but it is improving steadily especially where journalists are able to get greater access to officials and practitioners as well as academics. The fourth group, civil society activists, operate in an environment as difficult, if not more so, than that of journalists. After the end of the Cold War there was a period when democratisation took place in many former authoritarian countries in Eastern and Southeastern Europe as well as Latin America. Given the central role that security and intelligence agencies had played in repression, the need for their better control and oversight in new democracies was clear. Unfortunately, the last decade has seen a resurgence of authoritarianism and the climate for these activists is now harder.

IS is not a 'discipline' in the sense that economics or sociology are because its very strength is in the interdisciplinary work that characterises the best research and scholarship. As shown above, its purpose varies depending on the interests of those conducting the research and their audience will vary. For example, some research will be conducted entirely internally to the agencies and will not be available to a more general audience. Published research will tend to appeal to those working in a

similar area, for example, historians reading articles based on archival releases and psychologists following research on interrogation techniques. But, for the health of IS overall, the more there is cross-fertilisation between different disciplines, the better. If they can make the time, practitioners can benefit from more theoretical scholarship and, if they can get access, outside researchers can always benefit from engagement with practitioners.

Whether researchers want their work to ‘increase the intelligence capabilities’ of their state will depend entirely on how they feel about that state. If capabilities are defined narrowly in terms simply of the development of intelligence aimed at more effective control of populations without acknowledging their human rights, then many researchers will not be interested. However, research into effectiveness and efficiency within the context of advancing human rights is a worthy aim for all researchers. Given the current exponential increase in technological information gathering through the exploitation of ‘big data’, a major question is to what extent this is actually effective for the agencies or whether it is simply adding to information overload or contributing to highly discriminatory surveillance of specific groups identified by ethnicity or some other special characteristic.

İÇAD: As a part of the intelligence studies, there is still an ongoing debate about the intelligence cycle. The debates are mainly on whether the cycle accurately reflects the intelligence process or not? It is also increasingly clear that the cycle concept looks dated with respect to technological and other developments in intelligence. As one of the academicians who is contributing to the cycle debates, we would like to learn what you think about these debates? How do you describe an intelligence cycle? Is there any cycle model of yours that you believe best fits the intelligence process?

Peter Gill: The ‘cycle’ model was developed from the work of Sherman Kent in the US. He provided a primer for training and research in the US for many years but it always suffered from being based on the examination of just foreign, or ‘strategic’, intelligence. Its core stages were a sequence of targeting, collection, analysis and dissemination. This remains the simplest model of the intelligence process and still has some utility but even a simple model of intelligence must now consider a greater number of variables. Essentially, the way to understanding intelligence now is as a complex interaction of these and other stages which resemble much more a ‘web’ (Gill & Phythian, 2013). Any model needs also to examine, for example,

how agencies' store of information is used, the constant interaction between collectors and analysts, how covert action is not only a consequence of intelligence work but also may gather fresh information. Technological change is a major factor: collecting and accessing 'big data' and screening it via some algorithm based on specific characteristics is commonly the prelude to more specific targeting of individuals, groups and organisations. Finally, because comparative study shows how the intelligence process differs between democratic and authoritarian states, we must examine its governance.

İÇAD: We will move on to the subject of intelligence theories. But before that, we touch upon the definitional debate of secret intelligence. We know that there is no generally accepted definition of secret intelligence. The definition of intelligence may differ from state to state, organization to organization, and even person to person. Considering all these facts, we wonder how you define secret intelligence. What do you think intelligence is, and what is it not?

Peter Gill: The institutional organisation of intelligence varies so widely between states that, to be of general use, the definition should concentrate on process. Therefore, I'm happy to stay with the definition that Mark Phythian and I developed some years ago: 'Intelligence comprises the mainly secret activities – targeting, collection, analysis, dissemination and action – intended to enhance security and/or maintain power relative to competitors by forewarning of threats and opportunities' (Gill & Phythian, 2018, 5). The core stages of the intelligence process are here plus the fact that they are conducted mainly in secrecy. 'Mainly' because, as we know, open sources provide an important source of information for agencies, albeit ones that are often ignored in the false belief that 'secret' information is always superior. Clearly, national security against foreign or internal threats is a primary objective but so is the ability of the regime to maintain itself in power. The relative balance between these two tells us much about the legitimacy or otherwise of states. 'Forewarning' is what agencies hope to provide to governments struggling with uncertainty. Threats are not the only concern; much foreign and economic intelligence work seeks out how a country make take advantage of international diplomatic and economic conditions.

İÇAD: As you said in one of your articles, the discipline of intelligence studies to date has spent relatively little time on theorizing. But we believe

that you have contributed a lot to theorizing about secret intelligence. For this reason, we would like to learn more from you about the theories of intelligence. So, how have the social sciences sought to explain intelligence phenomena? Why do we need an intelligence theory? Which theoretical approaches within social science are best suited to increasing our understanding of intelligence? Do you believe that contributions to the theory may also contribute to the analysis of intelligence, or not?

Peter Gill: I do think that conceptual and theoretical work in IS is very important because, without it, we may not be able to do much more than ‘tell stories’ based on archival and other research. It is easier to answer the question ‘what is the point of theory?’ if we are addressing social scientists because this is what they do – not just describing social events and processes but seeking to explain them. But practitioners’ scepticism as to the value of theory is greater: analysts are often under great time pressure to provide practical answers to questions coming from managers and ministers. They do use theory constantly, for example, in estimating the potential action under psychological pressure of foreign leaders, but what can they learn from more general theories of the intelligence process? This could provide greater awareness of the implications of their work elsewhere in the process, inform the different motivations of decision makers, and assess how the strategies of different regimes interact with their levels of technology to produce specific outcomes.

Different social sciences will provide different theoretical perspectives on the process which, taken together enhance our understanding but also mean that we are unlikely to develop a single ‘grand theory’ of intelligence. For example, political science will contribute theories of governance, psychology and social psychology explain how individuals and groups contribute to the development of intelligence (or hinder it *via* groupthink or mirror-imaging). Political economy is very fruitful in examining the increasing interdependence of state agencies and private corporations. One of the most useful approaches to the intelligence process is *via* the concept of surveillance which is a ubiquitous social activity carried out by individuals, groups, organisations and states for a whole variety of motives. But, in order to make our task manageable, we must define the boundary of the specific intelligence process in which we are interested. The boundary markers – suggested by the definition above – are security and secrecy.

Lastly, our efforts must be comparative. Early theoretical work, including my own, was clearly based on Western social science, especially work from UK and US. The task now is to explore to what extent these theories of intelligence can travel to the Global South and the East. It seems to me that if we concentrate on *process*, not *institutions*, then we shall get further in identifying certain features of intelligence that are, indeed, almost universal. There is a collection of articles on ‘Developing Intelligence Theory’ in *Intelligence and National Security*, 33:4, June 2018 that was also published as a book by Routledge in 2019.

İÇAD: In your previous book, "Intelligence in an Insecure World" with Mark Phythian, you highlighted that "journalists and security agencies have had a "symbiotic relationship" where they gather and share intelligence". It may somehow be an interesting point for the readers who don't have much information about this. Could you please elaborate on this subject for us?

Peter Gill: The two groups are engaged in very similar processes: gathering information, working out what it means, putting it together with other sources and then providing a final ‘story’ to their managers. There are obvious differences: intelligence officers are acting largely in secret and that provides them with some degree of protection from those who would prefer not to have their privacy invaded but journalists are very public figures and their job is potentially very dangerous. On average, for the last twenty years, eighty journalists have been killed each year. By no means were these all reporting on national security specifically but most of the victims had been working in war zones or investigating organised crime, corruption, or environmental degradation. Because these jobs are so similar, journalists are particularly vulnerable to being accused of actually being spies, recent events in Iran are an example. This problem may be aggravated where agencies are prepared to use journalistic cover for people they have working abroad; this practice is officially banned by some countries but is undoubtedly still in widespread use.

Second, when it comes to reporting about national security directly, then the relationship can become quite intense. The agencies within some democratic governments now have official press liaison facilities with approved journalists that are used to publicise (‘on’ or ‘off’ the record) the government position but in most countries it is more likely that journalists will have to rely on leaks from their trusted sources. On the one hand,

insiders may want to brief ‘friendly’ journalists in order to make some specific agency concern public, even if ministers have been ignoring it; in other cases, material may be leaked to journalists as part of a bureaucratic contest between different agencies. Globally, the quality of national security journalism is not great because sources of reliable information are so few and far between and media owners are often much more interested in spreading scandal or pro/anti-government material than contributing to serious public education.

İÇAD: Another question is about intelligence gathering and distribution techniques against the backdrop of counterterrorism. What role can and may the information gathered by intelligence services play in countering terrorism?

Peter Gill: Intelligence services have become increasingly involved in counter terrorism during the last fifty years though the root of this involvement goes further back to the late nineteenth century in Europe. Then the 9/11 attacks on the US have resulted in yet greater investment in counter terrorism which became the main priority for many security agencies and those attacks also provoked greater international collaboration led by the US and NATO and endorsed by the UN. The core competences of the agencies are central to the collection of information, its analysis and then the development of countering strategies such as disruption, arrest and, in some cases, killing.

But while the contribution of intelligence to counter terrorism is undeniable, it needs to be carried out with great care. Police and intelligence agencies often are granted greater powers to secure information and detain people and so greater than normal measures are necessary to guard against abuse of power. The clearest recent example of this was the policy of ‘extraordinary rendition’ from Afghanistan and Iraq of those believed to be ‘terrorists’ and their long detention and torture in ‘black sites’ beyond the reach of any legal redress. The need for strong control and oversight is also illustrated by a more recent innovation much in evidence in Ukraine: the use of ‘unmanned aerial vehicles’ (UAVs) or drones. Their targeting of specific sites or individuals requires combining ‘big’ data analyses such as communications and mapping.

Because the fear of ‘terrorist’ violence is so widespread, any government may not resist the temptation to use the label quite loosely to

include almost any group who oppose it or its policies even though they do not use violence, for example, environmental protesters whose aim is peaceful disruption to draw attention to their cause. The twin dangers of this are that people may be falsely labelled as 'terrorist' which can have a very adverse impact on their life and human rights while the agencies expend scarce resources that would be better spent on the surveillance of those who do plan violence.

İÇAD: We believe that the big data produced by social media is growing day by day and has great importance for intelligence services. For this reason, the intelligence produced by the analysis of social media data will cover a large amount of the intelligence requirements. In this context, do you also believe that social media intelligence has great importance for the intelligence services, and why? Considering the big data produced by social media today, the place of social media in people's daily lives, and the methods of obtaining data from social media, should we consider SOCMINT as a subset of open-source intelligence (OSINT) or as a separate discipline independent from OSINT?

Peter Gill: Yes, I think there is a case for considering SOCMINT as a separate collection discipline. It has certainly become a very important source of information about people, their behaviour, their contacts and where they are. It is distinguishable from OSINT because this sort of information in the past would have clearly infringed on the privacy of the targets and only have been available using covert gathering techniques. In a properly controlled and legalised intelligence system, these would have required warrants signed by minister or judges. Social media is significant because those who use it almost voluntarily give up their traditional privacy in the interests of being in contact with a wide variety of people and sites. Social media has been especially significant for dissident and insurgent groups but this very reason makes them very vulnerable to surveillance by police and security agencies. The exception is with programmes such as WhatsApp that employ 'end-to-end' encryption but there are ongoing attempts by some governments to impose requirements on the companies to provide them with a means to intercept and read communications. For their part, the companies resist since their primary appeal to their customers is the guarantee of absolute privacy.

İÇAD: What will the future of intelligence look like? What will be the threats, challenges, and opportunities for the states in the context of secret intelligence?

Peter Gill: The basic mandate for intelligence – protection of the state and, hopefully, also the people from foreign and domestic violence – will remain but a revolution in the means of carrying out that mandate is already with us. The greatest threat of all is the climate crisis which seems to be outside the normal remit of security intelligence agencies but the resource wars and forced migration that will follow will put the agencies at the centre of governments trying to deal with the human consequences if not its attempts at mitigation. Another more conventional threat is by no means new but has not received the attention it warrants: corruption. It has been ignored often because governments and their agencies have themselves been at the centre of corrupt networks of influence. Even if the agencies are honest, targeting powerful political and other elites for surveillance can result in short careers for those involved.

The process revolution is being driven by exponential technological change giving rise to new ways of gathering information from Internet, social media and other communications traffic but also to challenges which, while not exactly new, are taking on more threatening forms. For example, agencies have always had to deploy counterintelligence against those who would set out to deceive them and plant false information, double agents etc. But this requirement is now presenting unimaginable difficulties because of the ability to present fake information, videos etc. Developments in Artificial Intelligence (AI) are going to take this to new heights where there will be a constant escalation between those seeking to deceive and those seeking to protect themselves from it.

Underlying these issues is the permanent problem of governance. The last 10-15 years have witnessed a resurgence of authoritarianism after the promise of democratisation which followed the end of the Cold War. Intelligence agencies have always been a core part of authoritarian regimes and if the tenuous statutory and oversight restrictions established under democratisation are weakened then we may well witness a return to the bad old days of agencies unrestrained by considerations of human rights and effectiveness.

İÇAD: The last question is about private intelligence companies? What do you think about those companies? What will be the future of those companies?

Peter Gill: These companies have always existed in modern times in some form, often associated with policing, where states did not have their own capacity, for whatever reason. In the US, for example, there was great political resistance to the idea of government gathering intelligence so the largest organisation in the nineteenth century was the Pinkerton Detective Agency. During the Cold War many smaller nations who were allied with one or other side often received intelligence support from their benefactor – the US or USSR. Once the Cold War ended much of this support was withdrawn and states found themselves looking to the private sector for help. The private sector itself was able to recruit experienced people who had retired or been laid off as a result of the 1990s ‘peace dividend’. So, this was a period of rapid growth of the private security companies (PSCs) who provided a range of services often, but not always, including intelligence. The specialist intelligence companies will offer a variety of services both to states and to private corporations, especially those operating in more challenging security environments. Better regulation is the aim of the International Code of Conduct Association (ICOCA) based in Geneva involving collaboration between governments, companies and civil society.

There are many potential problems with the use of these companies; some will themselves be well-regulated and staff properly trained and supervised. But too often this is not the case: the clearest example we have currently is with the Wagner Group who, until recently, were a major part of Russia’s invasion of Ukraine. Their future may be uncertain in the wake of Prigozhin’s ‘coup’ and death, but the group remain important in many sub-Saharan countries in Africa. More broadly, these groups provide deniability for states who want some action carried out while being able to deny responsibility and frequently provide one leg of the security – business - crime triad that blights the possibilities for stable political and economic development.

The other point which we must note is the massive role of the massive private providers such as Meta and Google in organising the core of global communications services without which intelligence agencies simply could not function.

İÇAD: Thank you for answering our questions. Is there anything you would like to add?

Peter Gill: Just to say that your questions were very thought-provoking and some of my answers beg even more questions. If anyone wants to contact me to follow-up on anything, please email me (pgill806@gmail.com). In the meantime, all the very best to you and your colleagues as you publish material contributing to the crucial task of increasing knowledge about this issue. Without this work, gaps in what is known (and not known) about how intelligence processes work can be filled too readily by baseless conspiracy theories.

References

Peter Gill & Mark Phythian, 'From intelligence cycle to web of intelligence: complexity and the conceptualisation of intelligence,' in Phythian (ed.) *Understanding the Intelligence Cycle*, London: Routledge, 2013, 21-42.

Peter Gill & Mark Phythian, *Intelligence in an Insecure World*, 3rd edition, Cambridge: Polity, 2018

PETER GILL İLE SÖYLEŞİ: İSTİHBARAT ÇALIŞMALARINDA KAVRAMSAL VE TEORİK ÇALIŞMALAR OLDUKÇA ÖNEMLİDİR

ÖZET

İstihbarat Çalışmaları ve Araştırmaları Dergisi (İÇAD), Peter Gill ile bir söyleşiye¹ ev sahipliği yapmaktan mutluluk duymaktadır. Peter Gill, Londra ve Essex Üniversitelerinden yönetim ve siyaset diplomalarına sahiptir. Gill, bir dönem (1983-86) Merseyside Polis Merkezinde araştırma yetkilisi olarak görev yapmasının yanı sıra asıl kariyerini eğitim alanında yapmıştır. Önce Liverpool John Moores Üniversitesinde Politika ve Güvenlik ve ardından Salford Üniversitesinde İstihbarat Çalışmaları alanında öğretim görevlisi olarak görev yapmıştır. Kendisi, “Kolluk Politikaları (Cass, 1994), “Olağan Şüphelileri Yakalamak” (Ashgate, 2000) ve “İstihbarat Yönetişimi ve Demokratikleşme: Reformun Sınırlarının Karşılaştırmalı Bir Analizi” (Routledge, 2016) başlıklı kitaplarını yazdı. Aynı zamanda “Güvensiz Bir Dünyada İstihbarat” (3. baskı, Polity, 2018) ve “İstihbaratın Demokratikleşmesi” (Routledge, 2015) kitaplarının da yazarlarından birisidir. Akademik dergiler için kırktan fazla makale yazmış ve Arjantin, Brezilya ve Endonezya'nın yanı sıra birçok Doğu ve Güneydoğu Avrupa ülkesinde istihbarat ve demokrasi üzerine seminerlere katkıda bulunmuştur. Devam eden çalışmaları polis ve güvenlik istihbarat teşkilatlarının organizasyonu, kontrolü ve gözetimi üzerine odaklanmaktadır. 2022'de Uluslararası Çalışmalar Derneği'nin İstihbarat Çalışmaları Bölümü Sayın Gill'i Seçkin Akademisyen olarak seçmiştir.

Anahtar Kelimeler: *İstihbarat, İstihbarat Çalışmaları, Teknoloji ve İstihbarat, Sosyal Medya İstihbaratı, İstihbaratın Geleceği.*

İÇAD: Öncelikle İstihbarat Çalışmaları ve Araştırmaları Dergisinin (İÇAD) söyleşi talebini kabul ettiğiniz için teşekkür ederiz. Makalelerinizden birinde söylediğiniz gibi, “istihbaratın” ne olduğu sorusunu cevaplamaya, “istihbarat çalışmalarının” ne olduğunu açıklamaktan daha fazla enerji harcanmıştır. Sayın Gill siz, “İstihbarat Çalışmalarını” nasıl tanımlıyorsunuz? İstihbarat çalışmaları bir disiplin midir, değil midir? Akademik alanda istihbarat çalışmalarının amacı ne olmalıdır? İstihbarat çalışmaları kimler içindir? İstihbarat araştırmacılarının devletlerin istihbarat yeteneklerini artırmak için hangi konulara odaklanması gerekiyor? Literatürdeki temel boşluklar nelerdir?

---

¹ Bu söyleşi 17 Eylül 2023 tarihinde Serhat ERKMEN ve Hatice VAROL DAĞDELEN tarafından Türkçe'ye çevrilmiştir. Söyleşide ifade edilen görüş ve düşünceler konuşmacıya aittir.

Peter Gill: İstihbarat Çalışmaları (İÇ), güvenlik istihbaratını inceleyen her türlü araştırma, analiz veya bilimsel çalışmadır. İÇ, esas olarak uygulayıcılar (ve eski uygulayıcılar), akademik araştırmacılar, gazeteciler ve sivil toplum aktivistlerinin yaşadığı geniş bir alanı kapsamaktadır. Bu gruplar arasında bir dereceye kadar geçişkenlik olsa da amaçları farklıdır. İlk grup esas olarak istihbarat sürecinin etkinliği ve verimliliğinde bir iyileşmeye yol açacağını umut ettikleri analiz kısmıyla ilgilenmektedir. Literatürdeki baskın ilgi dış istihbarata yönelik olmasına rağmen kolluk kuvvetleri, iç güvenlik ve kurumsal istihbarat sektörleriyle ilgilenen gruplar da mevcuttur. İkinci grup farklı disiplinlerden gelenlerdir.

Başlangıçta İÇ'nin çoğu tarihseldi; örneğin yirminci yüzyıldaki dünya savaşlarındaki istihbarat tarihlerini kapsıyor ve 1980'lerden itibaren ABD ile Birleşik Krallıkta artan resmi kayıtlarla besleniyordu. Son zamanlarda, güvenlik istihbaratının nasıl yönetildiğine (örneğin kontrol ve gözetim sorunlarına) odaklanan siyaset bilimi başta olmak üzere bir dizi sosyal bilimcinin ilgisi giderek artmaktadır. Aynı zamanda araştırmacılar tarafından terörizm çalışmaları çatısı altında konuyla ilgili pek çok çalışma yürütülüyordu. Gazetecilerin temel hedefi, işverenlerinin kâr amacıyla veya yayın sözleşmeleri doğrultusunda yayınlamak istedikleri hikâyeleri bulmaktır. İstihbarat ilk olarak resmi gizliliğe girmenin zorluğu, ikinci olarak ise birçok ülkede gazetecilerin karşılaştığı gerçek fiziksel tehlikeler nedeniyle gazeteciler için çok zor bir alandır. Bu nedenle ulusal güvenlik sorunları hakkındaki gazetecilik genellikle zayıftır; fakat özellikle gazetecilerin, akademisyenlerin yanı sıra yetkililere ve uygulayıcılara daha fazla erişim sağlayabildiği durumlarda, bu konulardaki gazeteciliğin kalitesi istikrarlı bir şekilde artmaktadır. Dördüncü grup olan sivil toplum aktivistleri, gazetecilerinki kadar, hatta ondan daha zor bir ortamda faaliyet göstermektedirler. Soğuk Savaş'ın sona ermesinin ardından Latin Amerika'nın yanı sıra Doğu ve Güneydoğu Avrupa'daki birçok eski otoriter ülkede demokratikleşmenin gerçekleştiği bir dönem yaşandı. Güvenlik ve istihbarat teşkilatlarının baskıda oynadığı merkezi rol göz önüne alındığında, yeni demokrasilerde daha iyi kontrol ve gözetim ihtiyacı ortaya çıktı. Maalesef son on yılda otoriterliğin yeniden canlandığı görüldü ve bu aktivistler için ortam artık daha da zor hale geldi.

İÇ, ekonomi veya sosyoloji anlamında bir “disiplin” değildir çünkü onun gücü, en iyi araştırma ve çalışma alanlarının özelliği olan disiplinler arası çalışmalardan gelmektedir. Yukarıda da görüldüğü gibi İÇ'nin amacı,

araştırmayı yürütenlerin ilgi alanlarına ve hedef kitlelerine göre değişiklik gösterecektir. Örneğin, bazı araştırmalar tamamen kurum içi olarak gerçekleştirilecek ve daha genel bir izleyici kitlesine açık olmayacaktır. Yayımlanan araştırmalar, benzer bir alanda çalışan kişilere, örneğin arşiv yayımlarına dayalı makaleler okuyan tarihçilere ve sorgulama teknikleri üzerine araştırmaları takip eden psikologlara hitap etme eğiliminde olacaktır. Ancak İÇ'nin iyileştirilmesi açısından farklı disiplinler arasında ne kadar çapraz etkileşim olursa o kadar iyidir. Uygulayıcılar zaman ayırabilirlerse daha fazla teorik bilgiden yararlanabilirler ve dışarıdaki araştırmacılar eğer erişim sağlayabilirlerse uygulayıcılarla etkileşimden her zaman yararlanabilirler.

Araştırmacıların çalışmalarının kendi devletlerinin “istihbarat yeteneklerini artırmayı” isteyip istememeleri tamamen o devlet hakkında ne hissettiklerine bağlı olacaktır. Yetenekler, insan haklarını dikkate almaksızın, istihbaratın geliştirilmesini, halkın daha etkili bir şekilde kontrol edilmesini sağlamak perspektifinde dar bir şekilde tanımlanırsa, pek çok araştırmacı yeteneklerin artırılmasıyla ilgilenmeyecektir. Ancak insan haklarının geliştirilmesi bağlamında etkililik ve verimliliğe yönelik araştırmalar tüm araştırmacılar için değerlidir. “Büyük veriden” yararlanılarak teknolojik bilgi toplanmasındaki mevcut üstel artış göz önüne alındığında, önemli bir soru, bunun kurumlar için gerçekte ne ölçüde etkili olduğu veya yalnızca aşırı bilgi yüklemesine mi katkıda bulunduğu yoksa belirli grupların son derece ayrımcı gözetimine mi katkıda bulunduğudır.

İÇAD: İstihbarat çalışmaları kapsamında istihbarat çarkına ilişkin tartışmalar halen devam ediyor. Tartışmalar esas olarak çarkın istihbarat sürecini doğru yansıtıp yansıtmadığı üzerine yoğunlaşıyor. Ayrıca, istihbaratta teknolojik ve diğer gelişmeler göz önüne alındığında çark kavramının eskimiş görüldüğü de giderek daha açık hale geliyor. İstihbarat çarkı tartışmalarına katkıda bulunan akademisyenlerden biri olarak bu tartışmalar hakkında ne düşündüğünüzü öğrenmek isteriz. İstihbarat çarkını nasıl tanımlarsınız? İstihbarat sürecine en iyi uyduğuna inandığınız herhangi bir çark modeliniz var mı?

Peter Gill: “Çark” modeli Sherman Kent'in ABD'deki çalışmalarından geliştirildi. Kent ABD'de eğitim ve araştırma için bir çıkış noktası sağladı; ancak çark her zaman sadece dış veya “stratejik” istihbaratın incelenmesine dayanması nedeniyle sıkıntılar yaşadı. Çarkın temel aşamaları hedef tespit etme, toplama, analiz ve servis etme aşamalarını içermektedir. Çark modeli,

istihbarat sürecinin en basit modeli olmaya devam ediyor ve hala bazı faydalara sahip ancak basit bir istihbarat modeli bile artık daha fazla sayıda değişkeni dikkate almak zorunda. Temel olarak istihbaratı anlamamızın yolu, bu ve daha çok bir “ağa” benzeyen diğer aşamaların karmaşık etkileşiminden geçmektedir (Gill ve Phythian, 2013). Herhangi bir modelin, örneğin teşkilatların bilgi deposunun nasıl kullanıldığını, toplayıcılar ve analistler arasındaki sürekli etkileşimi, gizli eylemin nasıl sadece istihbarat çalışmasının bir sonucu olmadığını, aynı zamanda yeni bilgi toplayabildiğini de incelemesi gerekir. Teknolojik değişim önemli bir faktördür: “Büyük verinin” toplanması ve bu verilere erişilmesi ve bunların belirli özelliklere dayalı bir algoritma yoluyla taranması genellikle bireylerin, grupların ve kuruluşların daha spesifik olarak hedeflenmesinin başlangıcıdır. Son olarak karşılaştırmalı çalışma, istihbarat sürecinin demokratik ve otoriter devletler arasında nasıl farklılık gösterdiğini işaret ettiğinden, yönetim süreçlerini de incelememiz gerekmektedir.

İÇAD: İstihbarat teorileri konusuna geçeceğiz. Ancak bundan önce gizli istihbaratın tanımlanması tartışmasına değinmek istiyoruz. Gizli istihbaratın genel kabul görmüş bir tanımının olmadığını biliyoruz. İstihbaratın tanımı eyaletten eyalete, organizasyondan organizasyona ve hatta kişiden kişiye göre farklılık gösterebilir. Tüm bu gerçekleri göz önüne aldığımızda istihbaratı nasıl tanımladığınızı merak ediyoruz. Sizce istihbarat nedir, ne değildir?

Peter Gill: İstihbaratın kurumsal organizasyonu devletler arasında o kadar büyük farklılıklar gösteriyor ki, genel kullanım açısından tanımın süreç üzerinde yoğunlaşması gerekiyor. Bu nedenle, Mark Phythian ve benim birkaç yıl önce geliştirdiğimiz tanıma sadık kalmaktan mutluluk duyacağım: “İstihbarat esasen, tehditleri ve fırsatları önceden uyararak rakiplere karşı güvenliği artırmayı ve/veya gücü korumayı amaçlayan hedef tespiti, toplama, analiz, servis ve harekete geçme gibi gizli faaliyetlerden oluşur.” (Gill & Phythian, 2018, 5) İstihbarat sürecinin temel aşamaları bunlardır ve bunlar çoğunlukla gizlilik içinde yürütülmektedir. “Esasen” diyoruz çünkü bildiğimiz gibi; “gizli” bilginin her zaman üstün olduğu yönündeki yanlış inanç nedeniyle genellikle göz ardı edilseler de açık kaynaklar, kurumlar için önemli bir bilgi kaynağı sağlamaktadır. Açıkça görülüyor ki iç ve dış tehditlere karşı ulusal güvenlik birincil hedeftir; fakat bir rejimin iktidarda kalabilmesi de bir o kadar önemlidir. Bu ikisi arasındaki göreceli denge bize devletlerin meşruluğu veya meşruiyeti hakkında çok şey anlatır. “Ön uyarı”,

kurumların belirsizlikle mücadele eden hükümetlere sağlamayı umdukları şeydir. Tehditler yegâne endişeler değildir; çoğu dış ve ekonomik istihbarat faaliyeti, bir ülkenin uluslararası diplomatik ve ekonomik koşulları nasıl avantaja çevirebileceğini araştırmaktadır.

İÇAD: Bir yazınızda da söylediğiniz gibi istihbarat çalışmaları disiplini bugüne kadar teorileştirmeye nispeten az zaman harcadı. Ancak gizli istihbaratla ilgili teorilerin oluşmasına daha çok katkıda bulunduğunuza inanıyoruz. Bu nedenle sizden istihbarat teorileri hakkında daha fazlasını öğrenmek istiyoruz. Sosyal bilimler istihbarat olgusunu nasıl açıklamaya çalıştı? Neden bir istihbarat teorisine ihtiyacımız var? Sosyal bilimlerdeki hangi teorik yaklaşımlar istihbarat anlayışımızı arttırmaya daha uygun? Teoriye yapılan katkıların istihbarat analizine de katkıda bulunabileceğini düşünüyor musunuz?

Peter Gill: İÇ'deki kavramsal ve teorik çalışmanın önemli olduğunu düşünüyorum çünkü o olmadan arşiv ve diğer araştırmalara dayalı “hikâyeler anlatmaktan” daha fazlasını yapamayabiliriz. Eğer sosyal bilimcilere hitap ediyorsak, “teorinin amacı nedir?” sorusunu yanıtlamak daha kolaydır; çünkü onların yaptığı budur. Yani sadece sosyal olayları ve süreçleri tanımlamak değil, aynı zamanda bunları açıklamaya çalışmaktır. Ancak uygulayıcıların teorinin değeri konusundaki şüpheleri daha fazladır: analistler genellikle yöneticilerden ve bakanlardan gelen sorulara pratik cevaplar verme konusunda büyük bir zaman baskısı altındadır. Örneğin yabancı liderlerin psikolojik baskısı altındaki potansiyel eylemi tahmin etmek için teoriyi sürekli kullanıyorlar, ancak istihbarat sürecine ilişkin daha genel teorilerden ne öğrenebilirler? Bu, sürecin başka bir yerindeki çalışmaların sonuçları hakkında daha fazla farkındalık sağlayabilir, karar vericilerin farklı motivasyonlarını bilgilendirebilir ve farklı rejimlerin stratejilerinin, belirli sonuçlar üretmek için teknolojik düzeyleriyle nasıl etkileşime girdiğini değerlendirebilir.

Farklı sosyal bilimler, süreç hakkında farklı teorik bakış açıları sunacaktır; bunlar birlikte ele alındığında anlayışımızı geliştirir, ancak aynı zamanda tek bir “büyük istihbarat teorisi” geliştirme ihtimalimizin düşük olduğu anlamına da gelir. Örneğin siyaset bilimi, yönetim teorilerine katkıda bulunurken, psikoloji ve sosyal psikoloji, bireylerin ve grupların gelişimine nasıl katkıda bulunduğunu (veya bunu grup düşüncesi veya ayna görüntüsü yoluyla nasıl engellediğini) açıklamaktadır. Politik ekonomi, devlet kurumları ile özel şirketlerin artan karşılıklı bağımlılığını incelemede

çok verimlidir. İstihbarat sürecine yönelik en yararlı yaklaşımlardan biri bireyler, gruplar, örgütler ve devletler tarafından çok çeşitli amaçlarla gerçekleştirilen ve her yerde gerçekleştirilen bir sosyal faaliyet olan gözetim kavramı aracılığıyla. Ancak görevimizi yönetilebilir kılmak için ilgilendiğimiz spesifik istihbarat sürecinin sınırlarını tanımlamamız gerekir. Yukarıdaki tanımın önerdiği sınır işaretleri güvenlik ve gizliliklidir.

Son olarak, çabalarımız karşılaştırmalı olmalıdır. Benimki de dâhil olmak üzere ilk teorik çalışmalar açıkça Batılı sosyal bilimlere, özellikle de Birleşik Krallık ve ABD'deki çalışmalara dayanıyordu. Şimdi görev: bu istihbarat teorilerinin küresel olarak Güney'e ve Doğu'ya ne ölçüde gidebileceğini araştırmak. Bana öyle geliyor ki eğer kurumlara değil de sürece odaklanırsak, o zaman istihbaratın aslında neredeyse evrensel olan belirli özelliklerini belirlemede daha da fazla ilerleyebiliriz. 2019'da Routledge tarafından kitap olarak yayımlanan Intelligence and National Security, 33:4, Haziran 2018'de "Gelişen İstihbarat Teorisi" üzerine bir makale koleksiyonu bulunmaktadır.

İÇAD: Mark Phythian'la kaleme aldığınız "Güvensiz Bir Dünyada İstihbarat" isimli kitabınızda "gazeteciler ve güvenlik kurumlarının istihbarat toplayıp paylaştıkları bir simbiyotik ilişki" içinde olduklarını vurgulamıştınız. Bu husus konu hakkında fazla bilgisi olmayan okuyucular için bir bakıma ilginç bir nokta olabilir. Bu konuyu bizim için detaylandırabilir misiniz?

Peter Gill: İki grup çok benzer süreçlerle meşgul: bilgi toplamak, bunun ne anlama geldiğini çözmek, onu diğer kaynaklarla bir araya getirmek ve ardından yöneticilerine son bir "hikâye" sunmak. Fakat açık farklar da var: İstihbarat memurları büyük ölçüde gizlilik içinde hareket ediyor ve bu onlara mahremiyetlerinin ihlal edilmesini tercih etmeyenlere karşı bir dereceye kadar koruma sağlıyor. Ancak gazeteciler kamuya mal olmuş kişilerdir ve işleri potansiyel olarak çok tehlikelidir. Son yirmi yılda ortalama olarak her yıl seksen gazeteci öldürüldü. Bunların hepsi kesinlikle ulusal güvenlikle ilgili haber yapmıyordu ancak mağdurların çoğu savaş bölgelerinde çalışıyor veya organize suç, yolsuzluk veya çevresel bozulmayı araştırıyordu. Bu işler çok benzer olduğundan, gazeteciler casus olmakla suçlanmaya karşı savunmasızdırlar. İran'daki son olaylar buna bir örnektir. Bu sorun, ajansların yurt dışında çalışan kişiler için gazetecilik kılıfını kullanmaya hazır olduğu durumlarda daha da kötüleşebilir. Bu uygulama bazı ülkeler

tarafından resmi olarak yasaklanmıştır ancak şüphesiz hala yaygın olarak kullanılmaktadır.

İkincisi, konu doğrudan ulusal güvenlikle ilgili haber yapmaya gelince, o zaman ilişki oldukça yoğun olabiliyor. Bazı demokratik hükümetlerdeki ajansların artık hükümetin pozisyonunu kamuoyuna duyurmak için kullanılan (“kayıt dışı” veya “açık”) onaylı gazetecilerle resmi basın irtibat tesisleri bulunmaktadır. Ancak çoğu ülkede, gazetecilerin güvenilir kaynaklarından elde ettikleri sızıntılara güvenmek zorunda kalmaları daha olasıdır. Bazı durumlarda, bakanlar bunu görmezden gelse bile, içeridekiler bazı özel kuruluşların endişelerini kamuoyuna duyurmak için “dost” gazetecilere brifing vermek isteyebilir. Diğer durumlarda, materyaller farklı kurumlar arasındaki bürokratik rekabetin bir parçası olarak gazetecilere sızdırılabilir. Küresel olarak, güvenilir bilgi kaynakları çok az ile çok uzak arasında bir yerlerde olduğundan ve basın kuruluşlarının sahipleri kamu eğitime ciddi ölçüde katkıda bulunacak skandal veya hükümet yanlısı/hükümet karşıtı materyalleri yaymakla daha fazla ilgilendiğinden ulusal güvenlik gazeteciliğinin kalitesi çok iyi değildir.

İÇAD: Bir diğer sorumuz da terörle mücadele zemininde istihbarat toplama ve dağıtım teknikleri ile ilgili. İstihbarat servislerinin topladığı bilgiler terörizmle mücadelede nasıl bir rol oynayabilir?

Peter Gill: İstihbarat servisleri son elli yılda giderek daha fazla terörle mücadeleye dâhil olmaya başlamış olsalar da bu katılımın kökleri Avrupa’da on dokuzuncu yüzyılın sonlarına kadar uzanır. ABD’ye yapılan 11 Eylül saldırıları, birçok güvenlik teşkilatının ana önceliği haline gelen terörle mücadeleye daha fazla yatırım yapılmasına yol açtı. Bu saldırılar aynı zamanda ABD ve NATO’nun öncülüğünde BM tarafından da desteklenen daha büyük uluslararası iş birliğinin önünü açtı. Teşkilatların temel yeterlilikleri, bilginin toplanması, analizi ve daha sonra, düzeni bozma, tutuklama ve bazı durumlarda öldürme gibi karşı koyma stratejilerinin geliştirilmesinde merkezi öneme sahiptir.

Ancak terörle mücadelede istihbaratın katkısı yadsınamaz olmakla birlikte, bunun büyük bir titizlikle yürütülmesi de gerekmektedir. Polise ve istihbarat teşkilatlarına genellikle bilgiyi güvence altına almak ve insanları gözaltına almak için daha fazla yetki verilir. Bu nedenle, yetkinin kötüye kullanılmasına karşı korunmak için normalden daha fazla önlem alınması gerekir. Bunun son dönemdeki en açık örneği, “terörist” olduğuna inanılan

kişilerin Afganistan ve Irak'tan “olağanüstü yöntemlerle teslim edilmesi” politikası, bu kişilerin herhangi bir hukuki yetkinin ötesinde uzun süre gözaltında tutulması ve hatta “kara bölgelerde” işkenceye tabi tutulmasıydı. Güçlü kontrol ve gözetim ihtiyacı, Ukrayna'da açıkça görülen daha bir yenilikle de ortaya konmaktadır: “insansız hava araçlarının” veya “silahlı insansız hava araçlarının” kullanımı. Belirli yerleri veya şahıslar hedeflemeleri, iletişim sağlama ve haritalama gibi “büyük veri” analizlerinin birleştirilmesini gerektirmektedir.

“Terörist” şiddet korkusu çok yaygın olduğu için herhangi bir hükümet, şiddet kullanmasa bile kendisine veya politikalarına karşı çıkan hemen hemen her grubu -örneğin amaçları düzeni barışçıl olarak bozmak ve dikkatleri davalarına çekmek olan çevre protestocularını bile- dahil edecek şekilde bu etiketi oldukça gevşek bir şekilde kullanmanın cazibesine karşı koyamaz. Bunun iki tehlikesi, insanların yanlışlıkla “terörist” olarak etiketlenmesi ve bu durumun onların yaşamları ve insan hakları üzerinde olumsuz bir etkiye sahip olabilmesi ile kurumların şiddet planlayanların gözetimi için daha iyi harcanabilecek kıt kaynakları harcamasıdır.

İÇAD: Sosyal medyanın ürettiği büyük verinin her geçen gün arttığını ve istihbarat servisleri açısından büyük önem taşıdığını düşünüyoruz. Bu nedenle sosyal medya verilerinin analizi ile üretilen istihbarat, istihbarat gereksinimlerinin büyük bir kısmını karşılayacaktır. Bu bağlamda siz de sosyal medya istihbaratının, istihbarat servisleri açısından büyük bir önem taşıdığına inanıyor musunuz ve neden? Günümüzde sosyal medyanın ürettiği büyük veri, sosyal medyanın insanların günlük hayatındaki yeri ve sosyal medyadan veri elde etme yöntemleri dikkate alındığında sosyal medya istihbaratını açık kaynak istihbaratının bir alt kümesi olarak mı yoksa ayrı bir disiplin olarak mı ele almalıyız? Sosyal medya istihbaratı açık kaynak istihbaratından bağımsız mıdır?

Peter Gill: Evet, sosyal medya istihbaratının ayrı bir toplama disiplini olarak değerlendirilmesi gerektiğini düşünüyorum. Sosyal medya, kesinlikle insanlar, davranışları, irtibatları ve nerede oldukları hakkında çok önemli bir bilgi kaynağı haline geldi. Sosyal medya istihbaratı açık kaynak istihbaratından ayırt edilebilir çünkü geçmişte bu tür bilgiler hedeflerin mahremiyetini açıkça ihlal ediyordu ve yalnızca gizli toplama teknikleri kullanılarak elde edilebiliyordu. Düzgün bir şekilde kontrol edilen ve yasallaştırılmış bir istihbarat sisteminde bakan veya yargıçlar tarafından imzalanmış izinler gerekirdi. Sosyal medya önemlidir çünkü onu

kullananlar, çok çeşitli kişi ve sitelerle iletişim halinde olmak adına geleneksel mahremiyetlerinden neredeyse gönüllü olarak vazgeçerler. Sosyal medya muhalif ve isyancı gruplar için özellikle önemli, ancak tam da bu nedenle onları polis ve güvenlik kurumlarının gözetimine karşı oldukça savunmasız hale getiriyor. Bunun tek istisnası, “uçtan uca” şifreleme kullanan WhatsApp gibi programlardır. Ancak bazı hükümetlerin, şirketlere, iletişimlerini dinleme ve okuma için imkân sağlayan bir düzenleme sağlama zorunluluğu getirme yönündeki girişimleri devam etmektedir. Şirketler ise müşterilerine yönelik asıl çekiciliğin mutlak mahremiyetin garantisi olması nedeniyle direniyor.

İÇAD: İstihbaratın geleceği nasıl olacak? Gizli istihbarat bağlamında devletlerin karşılaşılabilecek tehditler, zorluklar ve fırsatlar neler olacak?

Peter Gill: İstihbaratın temel görevi (devletin ve umarız aynı zamanda halkın iç ve dış şiddetten korunması) değişmeyecek ancak bu görevi yerine getirme yöntemlerinde devrim yapmak halen bizim elimizde. En büyük tehdit, güvenlik istihbarat teşkilatlarının normal görev alanının dışında gibi görünen iklim krizidir. Ancak kaynak savaşları ve zorunlu göç gibi iklim krizini takip edecek olan konular, teşkilatların sorumluluğu olmasa da hükümetlerin bu krizlerin insani sonuçlarıyla başa çıkmaya çalışmasında onları merkeze oturtacaktır. Daha geleneksel, yeni olmamasına rağmen hak ettiği ilgiyi de görmeyen bir başka tehdit ise yolsuzluktur. Yolsuzluk hükümetlerin ve onların kurumlarının yozlaşmış nüfuz ağlarının merkezinde yer alması nedeniyle sıklıkla göz ardı ediliyor. Teşkilatlar dürüst olsa bile, güçlü siyasi ve diğer elitleri hedef almak, ilgili kişilerin kısa kariyerleriyle sonuçlanabilir.

Süreç devrimi, internetten, sosyal medyadan ve diğer iletişim trafiğinden bilgi toplamanın yeni yollarına ve aynı zamanda tam olarak yeni olmasa da daha tehditkâr biçimler alan zorluklara yol açan üstel teknolojik değişim tarafından yönlendiriliyor. Örneğin teşkilatlar, kendilerini kandırmak, yanlış bilgi yerleştirmek, çifte ajan vb. kişilere yönelik olarak istihbarata karşı koymak zorunda kalmıştır. Ancak bu gereklilik, sahte bilgi, video vb. sunma yeteneği nedeniyle artık hayal bile edilemeyecek zorluklar ortaya çıkarmaktadır. “Yapay Zekâ” bunu, aldatmaya çalışanlar ile kendilerini bundan korumaya çalışanlar arasında sürekli bir tırmanışın olacağı yeni boyutlara taşıyacaktır.

Bu sorunların temelinde kalıcı yönetim sorunu yatmaktadır. Son 10-15 yıl, Soğuk Savaşın sona ermesinin ardından gelen demokratikleşme vaadinin ardından otoriterizmin yeniden dirilişine tanık oldu. İstihbarat teşkilatları her zaman otoriter rejimlerin temel bir parçası olmuştur ve eğer demokratikleşme altında tesis edilen zayıf yasal ve gözetim kısıtlamaları zayıflatılırsa, o zaman insan hakları ve etkililik hususlarıyla sınırlandırılmayan teşkilatların eski kötü günlerine geri dönüşe tanık olabiliriz.

İÇAD: Son soru özel istihbarat şirketleriyle ilgili mi? Bu şirketler hakkında ne düşünüyorsunuz? Bu şirketlerin geleceği ne olacak?

Peter Gill: Bu şirketler modern zamanlarda her zaman, bir biçimde var olmuşlardır. Genellikle polislikle ilişkilendirilerek, devletlerin herhangi bir nedenle kendi kapasitelerine sahip olmadığı durumlarda var olmuşlardır. Örneğin ABD’de hükümetin istihbarat toplaması fikrine karşı büyük bir siyasi direnç vardı, dolayısıyla on dokuzuncu yüzyıldaki en büyük örgüt “Pinkerton Dedektiflik Bürosuydu”. Soğuk Savaş sırasında taraflardan birinin veya diğerinin müttefiki olan daha küçük uluslar (ABD veya SSCB) sıklıkla bu şirketlerden istihbarat desteği almış olabilirler. Soğuk Savaş sona erdiğinde bu desteğin çoğu geri çekildi ve devletler kendilerini yardım için özel sektöre bakarken buldular. Özel sektörün kendisi de 1990’ların “barış temettüleri” sonucunda emekli olmuş ya da işten atılmış deneyimli kişileri işe alabildi. Dolayısıyla bu, her zaman olmasa da sıklıkla istihbarat da dâhil olmak üzere çeşitli hizmetler sunan özel güvenlik şirketlerinin hızlı bir şekilde büyüdüğü bir dönemdi. Uzman istihbarat şirketleri, özellikle daha zorlu güvenlik ortamlarında faaliyet gösterenler olmak üzere hem devletlere hem de özel şirketlere çeşitli hizmetler sunacaktır. Daha iyi düzenleme, merkezi Cenevre’de bulunan ve hükümetler, şirketler ve sivil toplum arasındaki iş birliğini içeren Uluslararası Davranış Kuralları Derneğinin (International Code of Conduct Association - ICOCA) amacıdır.

Bu şirketlerin kullanımıyla ilgili pek çok potansiyel sorun bulunmaktadır. Bunların bazıları iyi bir şekilde denetlenecek ve personel uygun şekilde eğitilecek ve denetlenecektir. Ancak çoğu zaman durum böyle değildir. Şu anda bildiğimiz en açık örnek, yakın zamana kadar Rusya’nın Ukrayna’yı işgalinin önemli bir parçası olan Wagner Grubu’dur. Prigozhin’in “darbesi” ve ölümünün ardından geleceği belirsiz olabilir. Ancak grup Afrika’daki birçok Sahra altı ülkede önemini korumaya devam etmektedir. Daha geniş anlamda, bu gruplar, sorumluluğu reddederken bazı

eylemlerin gerçekleştirilmesini isteyen devletler için inkâr edilebilirlik sağlarlar. Sıklıkla istikrarlı siyasi ve ekonomik kalkınma olanaklarını boşa çıkaran “güvenlik - iş – suç” üçlüsünün bir ayağını sağlar. Dikkat etmemiz gereken diğer nokta, Meta ve Google gibi devasa özel internet sağlayıcıların, küresel iletişim hizmetlerinin merkezini organize etmede, istihbarat teşkilatlarının onsuz çalışamayacağı muazzam rolleridir.

İÇAD: Sorularımızı yanıtladığınız için teşekkür ederiz. Ekleme istediğiniz bir şey var mı?

Peter Gill: Sorularınızın oldukça düşündürücü olduğunu ve bazı yanıtlarımın daha da fazla soru gerektirdiğini söylemek istiyorum. Herhangi bir konuyu takip etmek için benimle iletişime geçmek isterse lütfen bana e-posta göndersin (pgill806@gmail.com). Bu arada, istihbarat hakkındaki bilgilerin artırılması gibi önemli bir göreve katkıda bulunan materyalleri yayınlarken size ve meslektaşlarınıza en iyi dileklerimi sunuyorum. Bu çalışma olmadan, istihbarat süreçlerinin nasıl çalıştığına dair bilinen (ve bilinmeyen) boşluklar, temelsiz komplo teorileri tarafından kolaylıkla doldurulabilir.

Kaynaklar

Peter Gill ve Mark Phythian, 'İstihbarat döngüsünden istihbarat ağına: karmaşıklık ve istihbaratın kavramsallaştırılması', Phythian (ed.) *Intelligence Cycle'ı Anlamak*, Londra: Routledge, 2013, 21-42.

Peter Gill ve Mark Phythian, *Güvensiz Bir Dünyada İstihbarat*, 3. baskı, Cambridge: Polity, 2018